

og ethvert Forsøg paa at fornye eller forøge den, var forgjeves. Da Lægerne Onsdag Eftermiddag Kl. 4 talte til ham om at sende Bud efter hans høitelskede Datter, forstod han, at Enden var begyndt, og da han havde faaet et beroligende Svar paa sit Spørgsmaal, om han vilde komme til at lide meget, udtalte han selv Ønsket om at tage Afsked med sine Omgivelser. Blandt disse var vel hverken Moderen eller Datteren eller nogen af Søskendene, men han havde dog kjære Ansigter om sig, og der var trofaste Venner, som han kunde give det sidste Haandtryk. Lidt senere kom Hofprædikant, Provst Olin. Kongen var nu bleven for svag til at modtage den hellige Nadver, men han vendte Hovedet, da Præsten læste en Bøn og lyste Velsignelsen. Viet med Korsets Tegn laa han med lukkede Øine og svindende Aandedræt. Fem Minuter efter at Klokken havde slaet Ni om Aftenen, den 18de September 1872, drog Carl den Femtende det sidste svage Suk: Norge og Sverige havde faaet en ny Konge, og atter her gjentog sig den Kjendsgjerning, at i Sverigs Regenttrække ikkun tre Slægtled i lige Linie have fulgt paa hverandre, hvorpaa Kronen er gaaet over i en Sidelinie.

Men trindt om Lande høres Budskabet om Kong Carls Død med Deltagelse. Kun 46 Aar gammel, nys saa livfuld og stærk, nu svindende som en Skygge, død som en kraftesløs Olding! Han delte Menneskenes Lød, at have menneskelig Skrøbelighed, men hans Feil dækkede ikke hans gode Egenskaber, thi han var en aaben Charakter uden Svig og uden Beregning. Derfor var han afholdt af Tusinder. Med let og livlig Evne havde han Sands for det Store og Skjønne i Livet; med ikke almindelig Begavelse syslede han saavel med Konst som med Forfatterskab. Var hans Fantasi end mere bevægelig, end hans Tanke var stærk, saa vare hans Syner dog rettede mod ideale Maal, og et af disse Maal — de tre nordiske Nationers Udvikling ved Samdrægtighed og i Fællesskab — gjorde ham til en fuldtro Ven af Danmarks Folk. Der stod maaskee ingen Dansk mellem Hine, som i Onsdags Aftes spurgte og hørte om Kong Carls Sygdom og Død; men naar de Norske og Svenske med hjertegreben Stemning høre Klokkerne ringe for deres folkekjære, hedengangne Konge, da vil ogsaa hver dansk Mand og Kvinde, som mindes, hvor god han var os, og hvor varmt han fulgte os i vor største Livssag, gjerne tage Del i Sorgen og mindes ham med Tak for hans Vennesind.

Efter Forlydende er der telegraferet til Gøteborg efter »Vanadis», for at dette Skib kan føre Kongens afsjælede Legeme til Sverigs Hovedstad.

Fra en Reise.

(Af Høther Tolderlund.)

(Fortsat.)

Man kan have det meget godt i Subiaco, naar man kun veed at finde sig i Forholdene. Strax indenfor Porten, inden Gaden for Alvor begynder at klavre op ad Bjerget, ligger et Hus med et afbleget Skilt, hvorpaa sees en Agerhøne. »Agerhønen», »La Pernice», er Navnet paa Huset, som gjestfrit aabner sine Døre for den Reisende; men han maa rigtignok ikke komme med Hotelforestillinger og Hotelfordringer. I Døren staaer en Mand med Pibe i Munden, med Lærredsbuxer og rødt Skjærf om Livet; det er Tommaso. Han er ikke Portner; Pernice er ikke saa fordringsfuld, at den skulde holde Portner; Huskarl er han ikke heller og Gaardskarl endnu mindre, eftersom der hverken findes Stald eller Gaardsrum; egentlig talt, troer jeg, hører han slet ikke til Huset paa anden Maade, end at han har valgt sit Stæde i den aabenstaaende Dør, og der staaer han fra Morgen til Aften med det ene Ben over det andet, med den høire Skulder mod Karmen, med Piben eller en opsanket Cigarstump i Mundvigen, og venter paa, »at der skal vise sig Noget», paa en eller anden Maade blive Brug for ham eller for hans Mulæsel, hvilket udgjør al hans Eiendom. Tager man det til en Ridetur, gaer Maso med i Kjøbet som Fører, og saa er der Ingen i »Agerhønen» Dør saa længe.

Tommaso nikkede til mig saa venligt, som havde vi kjendt hinanden i mange Aar, strakte Haanden ud og befriede mig for mine Reisesager. I »Agerhønen» er der hverken Klokke, som melder den Reisendes Ankomst, eller Opvartere, som komme springende for at tage imod ham; Maso gjorde en halv Vending med Dørkarmen som Centrum og raabte ind i Gangen: »Signora, Signora! Un signore forestiere!» Fra en Dør, som førte ind til et mørkt Rum, hvor nogle ulmende Gløder paa Arnestedet røbede Kjøkkenets Mysterier, dukkede Husets Hersker-

inde frem og forsikkrede mig med et Smil og et Knix, at jeg var velkommen. Som en forsigtig Reisende ønskede jeg strax at vide, hvor meget Velkomsten kostede og hvad jeg skulde betale daglig for mit Ophold i hendes Hus. Smilet gik over til en dybsindig grublende Mine, som beregnede hun til Hvid og Skilling, hvor billigt hun kunde modtage sin velkomne Gjest, derpaa strøg det atter som et Solglimt over hendes brune Ansigt, og idet hun bragte begge sine Hænder i en foruroligende Nærhed af mine Øine, strakte hun syv Fingre iveiret og sagde med den mest indsmigrende Mine af Verden: »Syv Francs, Signore. Tutto compreso, tutto compreso (Alt i Alt)!» Jeg nedlagde Protest mod saa ubillig en Fordring, og Signoraen opløftede et Skrig, da jeg mod hendes syv Fingre satte fire, og vi kunde maaskee længe have staaet og viist Fingre, dersom jeg ikke bag Signoraens Ryg i Kjøkkenets Halvmørke havde opdaget et Ansigt, der kigede smilende frem bag Døren, og tillige en Haand med fem udstrakte Fingre. Nu kjendte jeg Husets Pris. »Bastano cinque, Signora!» (Fem er nok) sagde jeg med Bestemthed og holdt det tilsvarende Antal Fingre frem. »Va bene» (godt), sagde hun og gav samme Signal, »og en lille Drikkeskilling?»

»Agerhønen» er et gammelt Hus; men i sin Ungdom har det vist været smukt. Der er forgyldt Kant paa Dørfydingen og Blomster op ad den; men Forgyldningen er næsten slidt af, og Blomsterne have mistet deres friske Farve. Der er Fløidøre overalt, morsomme Døre med Miniaturhaandtag; naar man vrider Laasen i den ene Fløi, aabner sig den anden; saadan er der næsten overalt; det forstyrrer lidt i Begyndelsen. Salonen er en firkantet Stue med Gulv af røde Murstensfliser, med Vægge fulde af gamle Litografier, der forestille Prospecter af franske Byer, og Fotografier, der formodentlig forestille Medlemmer af Familien; den er en Familiestue mere end en Gjestestue. Midt paa Gulvet staaer et rundt Bord med et Tæppe, sammensyet af lutter smaa firkantede Silkelapper — nogle see ud, som vare de klippede lige ud af Ryggen paa selve Biskoppen, gammelt Guld og Sølv; man seer strax, det er et Hus, som eies af gamle Jomfruer — og under Bordet ligger et Tæppe af uldne Klude, stort nok til, at et Par Fødder kan faae Plads paa det. Naar der spises, glemmer Angelina — det var hende, som viste de fem Fingre — aldrig at trække det hen foran min Stol, og hun kan gjøre det uden at vise sig partisk; thi ved table d'hôte er jeg den eneste Gjest. Under Speilet staaer en lille Sofa, hvori to Mennesker til Nød kunne finde Plads, og ved det eneste Vindue en gammel høirygget læderbetrukken Lænestol, der omtrent kan rumme ligesaa mange. Rygstød, Armlæne og Fodstykker ere forsynede med Englehoveder. Efter Udseendet skulde man antage Stolen for en Biskopstol fra en eller anden Kirke; nu kan Husets Herskerinde hvile sig der i Englechoret, naar Huset er frit for Gjester, og Kjøkkenet ikke lægger Beslag paa hendes Opmærksomhed. Udenfor Vinduet hænger en jordfyldt Kasse — anden Have findes ikke — i den er der Asters og Levkøier og Narstutier og et helt lille Træ, men Neiliker er der ikke, som man ellers seer saa mange af — Nelliken er Kjærlighedens Blomst, og Padrona er ude over sin egen og Nellikens Blomstringstid. Oppe paa Muren under Gavlvinduet hænge derimod Nelliker, store, røde, glødende — det er Angelinas Vindue.

Jeg har Salonen til Afbenyttelse, og bag den har jeg min egen Stue med Vinduer ud imod Bjergene, som drage den ene Bølgelinie bag den anden fjernt mod Aftenhimmelen, og med Vinduer ud imod Gaden, hvor jeg Morgen og Aften kan ligge og betragte Befolkningens Ud- og Hjemvandring. Ligeoverfor er en Vinhave; Granatæblet blomstrer mellem Rankerne, og Rankerne stige Terrasse paa Terrasse opad Bjerget. Over den ligge Husene og en Kirke med høit firkantet Taarn; om et dobbelt saa høit sattes ovenpaa, vilde det dog ikke naae op til Fodstykket af Erkebiskoppens Palads paa Toppen af Bjerget. Hans Eminence og jeg ere saaledes paa en Maade Gjenboer; endnu behageligere Gjenboer har jeg i Nattergalene og Vagterne ovre i Haven. Naar Dagen gryer blande de deres Sange; saa er det Tid at staae op for at nyde den friske Morgenluft; op ad Dagen bliver det for varmt, saa smager en Siesta i den kølige halvdunkle Stue. Dagen igjennem er jeg den eneste Gjest i Hotellet; om Aftenen faaer jeg Selskab af en ung Mand i graa Reisedragt og Ridestøvler. Allerede i Tivoli havde jeg seet ham. Da jeg der en Morgen stod ved Vinduet, blev en lille sort Hest trukket frem i Gaarden og sadlet. Gaardskarlen kjærtegnede den, Verten kjærtegnede den — det var ogsaa et smukt lille Dyr med blankt Skind og et fyrigt Øie, Noget, som just ikke er almindeligt her. Da den var sadlet, kom den unge Mand, bandt en Reisetaske fast til Sadelbommen og svang

sig selv op i den med en Lethed, som viste den øvede Rytter. En Aften, jeg laa i mit Vindue i »Agerhønen», standsede den lille Hest foran Døren. Dens blanke Skind var ikke længere sort, men graat af et tykt Lag Støv, og Hovedet hang lidt modfaldent, som var den træt efter Dagens Besværligheder. Rytteren kom ikke fuldt saa rask af Sadlen, som han forgangen Morgen var kommen i den; da han havde spændt Tasken af og klappet Dyret, ligesom for at trøste det, overgav han det til Tommaso, der trak det ned ad Gaden for at skaffe det under Tag. Ved Aftensbordet traf jeg Rytteren. Efter hans blonde Skjæg og Haar antog jeg ham for en Nordbo, men da han begyndte at tale mærkede jeg, han var Italiener. Vi bleve snart bekjendte. Han var Piemonteser, havde tilbragt flere Aar paa Sardinien, senere paa Sicilien, og var nu kommen til Rom for at fortsætte, hvad han havde begyndt paa Øerne. Han var i den italienske Regerings Tjeneste og Inspecteur ved Almueskolevæsenet. Overalt oprettes Skoler og indsættes Lærere af Lægstanden. Geistligheden, der før alene havde Ret til at sørge eller maaskee rettere: undlade at sørge for Folkets Oplysning, seer skjævt til disse Skoler, som reise sig ved Siden af de gamle. Den fører en hemmelig Krig med dem, og i Skriftestolen og i Lønkammeret graves Miner, der pludseligt springe med ødelæggende Virkning. I Castel Madonna var saaledes en nyoprettet Pigeskole talrigt besøgt. En Dag for kort siden stod den pludselig tom; næste Dag var det ligesaa, og endnu vare Eleverne ikke vendt tilbage — Præsterne havde fortalt Børnenes Forældre, at Regeringens Skoler vare excommunicerede! »Men det skal nok gaae alligevel!» sagde Inspecturen tillidsfuldt. En stor Del af Aaret tilbringer han paa Ryggen af sin Hest med et klattre omkring i Bjergene fra den ene lille Klipperede til den anden, føre Opsyn med de oprettede Skoler og grundlægge nye. Ogsaa i Subiaco er der anlagt Skoler, en for Drengene og en for Piger; hen paa Aftenen fik vi Besøg af Læreren og Lærerinden, og Klokken blev mange, inden Nogen af os tænkte paa at komme til Ro. Næste Morgen var min nye Ven forsvunden; han var allerede paa Veien til en anden lille By. Om Aftenen kom han tilbage, og saaledes vedblev det næsten en hel Uge; efter Dagens Ensomhed tilbragte jeg et Par behagelige Aftentimer i Selskab med en dannet Mand, der havde seet Meget, kjendte nøie Forholdene i Landet og interesserede sig levende for det store Værk, hvorpaa Haabet om Italiens Fremtid hviler: Folkeoplysningen.

Adspredelser skal man ikke søge i Subiaco. Der er en Cafee — der er da egentlig mange ligesom i enhver lille romersk By, sorte Huler, hvor man slubrer en sort Drik, og hvor man ikke føler sig opfordret til at blive længere end høist nødvendigt. Men en Cafee er der, som er lidt finere end de andre og lidt mindre sort end de andre; thi foruden Døren har den ogsaa et Vindue, der giver saa meget Lys, at man til Nød kan læse »La Liberta», som holdes der, og som er det Medium, gennem hvilket jeg staaer i Forbindelse med Verden udenfor Bjergene. Huset støder op til Byens Hovedkirke og det store Præsteseminarium, som hænger paa Skraaningen af Bjerget og har ned imod Anio en Grund omtrent saa høi som runde Taarn. Cafee og Kirke støde sammen i en Vinkel; der i Krogen er Skygge; langs Kirkemuren staaer en Række Straastole, og her samles det bedre Selskab i Subiaco og sidder enten hensunken i Tanker med Hatten bagad Nakken, vidtspærrede Ben og saa dybsindig en Mine, som gjaldt det om at tælle Sandskornene paa den grubelagte Plads, eller taler saa ivrigt, at Munden ikke forslaaer, men Hænder, Ben og hele Personen maa hjælpe til for at give Talen Eftertryk. Pladsen gjenlyder af Raab, som vilde hele Selskabet fare i Haarene paa hverandre, og det næste Øieblik af den hjerteligste Latter. Kaffeverten staaer i Skjorteærmer i Døren og giver sin Besyv med; om det saa er den pukkelryggede Opvarter, deltager han baade i Raab og i Latter. Den Cafee har min Søgning, ikke saameget fordi der kommer saadanne fine Folk som Maresciallo'en ved Karabiniererne og Officererne ved Bersagliererne — i hver lille By træffes Karabinierer og Bersaglierer — som fordi Pladsen, skjøndt den ligger i en Udkant af Byen, er Centrum for Folkelivet. Løvedag er Torvedag i Subiaco; Torvet er ikke stort, Hvidløg og Pjalter er der mest af. Folk fra de mindre Byer oppe i Bjergene komme til Staden, og Betlere komme frem for Dagens Lys, slæbende sig afsted ved Krykker og ved Stok; man skulde undre sig, hvad Almisser de kunne faae af Mennesker, der selv see ud til at trænge; men et Salatblad og en Stump Brød falder der altid af, og en medlidende Sjæl vrider et Løg af Knippet; Byttet fortæres paa staaende Fod med en Iver, som gjaldt det, om Løvedagen at spise for hele Ugen. Blandt Betlerne er der en gammel Mand med stort hvidt